

[Role intelligence ve společnosti]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[\[Příležitostné poznámky, 1956\]](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[\[Příležitostné poznámky, 1956\]](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 22. 8. 1956
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 22. 8. 1956

[Role intelligence ve společnosti]

Int[elligence] musí žít, a to žít ve společnosti. To znamená, že musí být společnosti nějak užitečná – alespoň v jejích očích. Ale to vše jenom potud, pokud si musí int[elligence] vydělat na své potřeby a svou obživu.

Je část int[elligence], která se profesionálně vzdala vyšších snah; typickým příkladem je int[elligence] technická. Naproti tomu však int[eligen]cí dělá int[elligence] to, že uznává vyšší míru, než je jenom užitečnost v očích společnosti. Tak především chce být int[elligence] za užitečnou nejenom pokládána, ale chce jí být opravdu. To znamená nezávisle (v posledu) na názoru společnosti a jejích představitelů. To znamená, že staví otázku užitečnosti objektivně, absolutně, a tedy konec konců metafyzicky. V posledu užitečné je pro společnost a pro člověka to, co je dobré ve smyslu absolutním. K rozpoznání, co dobré je a co není, je povolána právě int[elligence]. Je však povolána i k tomu, aby své rozpoznání dovedla vyložit ostatním lidem a přesvědčit je o jeho správnosti. To je pak služba společnosti, jak jí int[elligence] rozumí.

Je mnoho pravidel, norem a zásad, které se formovaly ve vědomí intelligence po dlouhé věky a které usnadňují přehled po tom, co je dobré.

Jednou takovou zásadou je třeba odevzdanost pravdě za každou cenu a děj se co děj. A protože je často obtížné rozpoznat pravdu, patří řešení otázky po podstatě pravdy a po kritériích jejího poznání k trvalým úkolům int[eligen]ce. Podobně musí dbát int[elligence] toho, co je spravedlivé, mravné, ušlechtilé, čestné atd. atd. To všechno stojí pak nad společenskou užitečností vulgárně chápanou, je to však společensky užitečné v hlubším smyslu.

Pramen tzv. lability int[elligence] spočívá právě v tom, že int[elligence] se nemůže nikdy svázat definitivně a bezvýhradně s žádnou společností. Je tomu tak proto, že nikdo nemůže v žádné věci, která je její vlastní věcí, rozhodovat za ni.

Je ovšem jasné, že v takových případech střetání a kvašení to není technická intelligence, která rozumí boji a která je nesmiřitelně na straně pravdy. Ale ani v takovém případě, kdy jde o čistě duchovní záležitosti, nemusí být (a opravdu málokdy je) int[elligence] jednotná. Vlastní zápas o pravdu není veden mezi int[eligen]cí a ostatní společností, nýbrž mezi jednou částí intelligence a mezi druhou. Lidé ostatní pak jsou přesvědčováni oběma stranami.

22. VIII. 56